

WELKOM BIJ HOGESCHOOL UTRECHT

FACULTEIT EDUCATIE

Voor al uw leervragen

- **PASSEND ONDERWIJS**
LERARENOPLEIDINGEN SPECIAAL ONDERWIJS
- **BASISONDERWIJS**
THEO THIJSSSEN LERARENOPLEIDING BAO
- **VOORTGEZET ONDERWIJS**
ARCHIMEDES LERARENOPLEIDING VO
- **PEDAGOGIEK**
OPLEIDING PEDAGOGIEK
- **GEBAREN, TAAL & DOVENSTUDIES**
OPLEIDING GEBAREN, TAAL& DOVENSTUDIES
- **PRAKTIJKGERICHT ONDERZOEK**
LECTORATEN

Regiokantoor Seminarium voor Orthopedagogiek bij u in de buurt

DOOR HEEL NEDERLAND:

- Amsterdam
- Arnhem
- Den Haag
- Doetinchem
- Enschede
- Haren (Groningen)
- Maastricht
- Rotterdam
- Utrecht
- Vlissingen
- Zwolle

Goed taallesonderwijs onderwijsprioriteit aan de basis?

Lucie Spreij

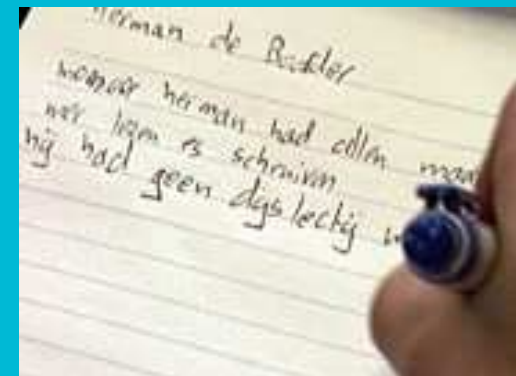
Laaggeletterdheid

1,5 miljoen Nederlanders van 16 – 65 jaar

- 1 miljoen autochtoon
- 0,5 miljoen allochtoon

Definitie: iemand is laaggeletterd, als hij niet in staat is gedrukte of geschreven informatie te gebruiken om:

- te functioneren in de samenleving
- te functioneren op de werkplek
- eigen doelstellingen te realiseren
- zichzelf te ontwikkelen

Laaggeletterdheid en werk

Op het werk hebben laaggeletterden moeite met

- het invullen van formulieren
- e-mailen
- schriftelijk rapporteren
- lezen van veiligheidsinstructies
- lezen van een memo

Laaggeletterdheid in dagelijks leven

moeite met:

- invullen van formulieren: zorgtoeslag, kinderopvang, huurtoeslag
- lezen van straatnaamborden
- voorlezen aan (klein)kinderen
- schrijven van (verjaardags)kaart
- geld opnemen bij een pinautomaat
- opzoeken vertrektijden van de trein

Laaggeletterdheid > laaggecijferdheid

Uit definitie geletterdheid OESO (2000):

‘losse of opeenvolgende rekenkundige bewerkingen uit kunnen voeren aan de hand van getallen vermeld op gedrukte materialen’.

- totaalprijs bepalen bij het boodschappen doen
- fooi berekenen
- het rentebedrag bepalen bij het aangaan van een persoonlijke lening

Geletterdheid

‘Geletterdheid is niet alleen een kwestie van onmiddellijk economisch nut, van banen en scholing. Wie niet kan lezen en schrijven mist zo verschrikkelijk veel van de geweldige, adembenemende ontwikkelingen in onze wereld. Geletterdheid is een venster op cultuur en gedachten, op debat en ontwikkeling’.

Louise Fresco, hoogleraar UvA, schrijfster, kroonlid SER

Stichting Lezen en Schrijven

Laaggeletterdheid in Nederland

- 13 % van de Nederlandse bevolking (16-74 jaar)
- 75 % van de laaggeletterden geen betaalde baan
- Kosten per jaar : 537 miljoen euro
- Uitbannen: positief effect op BBP van 10-22 %
- 0,6 % van laaggeletterden in NL volgt cursus
- 0,4 tot 0,8 % verbetering sinds 2004

“Mijn kinderen krijgen het beter.”

Onzichtbaarheid laaggeletterdheid

Hoe komt dat?

Laaggeletterden:

- schamen zich; onderwerp is taboe
- onzeker door negatieve schoolervaringen
- weinig vertrouwen in eigen leervermogen
- vermijding en compensatiestrategieën (goed geheugen)
- lees- en schrijftaken door partner, kinderen, familie, vrienden

Smoezen top 10

Smoezen die laaggeletterde ouders paraat houden:

1. "Sorry, ik ben mijn bril vergeten."
2. "Die formulieren vul ik thuis wel in."
3. "Ik schrijf zo onleesbaar, doe jij dat maar voor me."
4. "Werken met een computer is niets voor mij."
5. "Ik lees nooit omdat ik daar geen tijd voor heb."
6. "Ik laat de kinderen altijd boodschappen doen."
7. "Oh, ik dacht dat die afspraak morgen was."
8. "Die hoofdpijn gaat maar niet over."
9. "Ik houd niet van lezen, ik kijk liever televisie"
10. "Ik kan niet lezen, omdat ik woordblind ben."

Oorzaken laaggeletterdheid

- specifieke lees- en schrijfproblemen: taalzwakte en dyslexie
- taalachterstand door NT2
- opgroeien in een omgeving zonder boeken, kranten en tijdschriften
- groot schoolverzuim, weinig opleiding
- op school onvoldoende aandacht en begeleiding

Ambassadeur

- naam: Charles Thijssens
leeftijd: 60 jaar
leest en schrijft sinds: 2001

***‘De pen was vroeger mijn grootste vijand,
maar is nu mijn grootste vriend.’***

www.ikbenambassadeur.nl

Forum AtotZ

- onafhankelijk, informeel platform
- start: september 2008
- voorzitter: Frits van Oostrom
- doel: laaggeletterdheid structureel en geïntegreerd aanpakken
- jaarlijks: *De AtotZ Agenda*

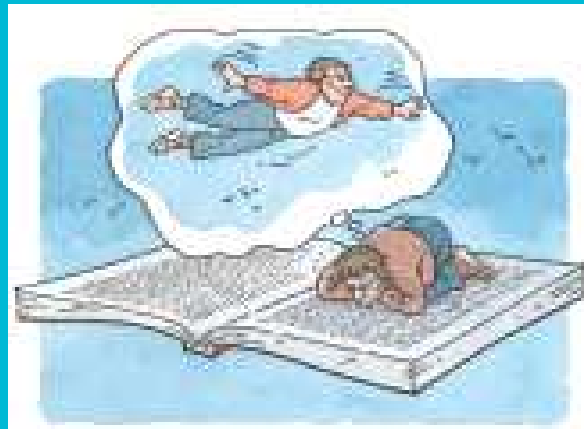

28 personen:

Adriaan van Dis, Wendy van Dijk, Rabbijn RaphaelEvers, Louise Fresco, Pieter van den Hoogenband, Yvonne Jaspers, Tania Kross, Paul de Leeuw, Paul van Loon, Ed Nijpels, Paul Scheffer, Humberto Tan, Paul Witteman enz.

Leesomgeving kinderen thuis

- 36 % van de kinderen tot 1 jaar wordt voorgelezen
- 91 % vanaf 2 jaar wordt voorgelezen
- 42% kinderen leest thuis nooit

Lezen primair onderwijs

- 10 % eind groep 3 leeszwak
- 25 % in groep 4 leeszwak
- 73% in sbo is leeszwak (leest op groep 5 niveau)
- 85 % dropouts kan niet goed lezen
- 3,6 % is dyslectisch
- 25 % van de II-en verlaat basisonderwijs met achterstand van twee jaar >

21,4 % is geen goede lezer door kwaliteitsproblemen onderwijs

Lezen voortgezet onderwijs

- 15 % 15-jarigen leest te zwak
- 24 % brugklassers vmbo basis- en kadergerichte leerweg kan niet zelfstandig lesboeken lezen (Hacquebord e.a., 2004)
- 20 % MBO-deelnemers niveau 1 en 2, laaggeletterd

Stichting Lezen en Schrijven

Convenant tussen werkgevers, werknemers en overheid

Structurele aanpak laaggeletterdheid in de samenleving en het bedrijfsleven 2007 – 2015

Ambitie

- 2011: elke (basis)schoolverlater beheerst lezen, schrijven, rekenen voor vervolgonderwijs of werk
- 2015: aantal laaggeletterden op 600.000

Onderwijs

OCW: *'Van A tot Z betrokken'*

Aanvalsplan laaggeletterdheid 2006-2010

Maatregelen OCW:

- Over de drempels met taal en rekenen
- Taalpilots onderwijsachterstanden PO
- Taalleesverbetertrajecten PO www.taalpilots.nl
- LIST
- 200 miljoen euro verbetering kwaliteit VO
- Kunst van lezen
- Deltaplan taal en rekenen in het MBO

Preventie laaggeletterheid scholen

- Toepassen nieuwe inzichten leesonderwijs
- Samenwerken met ouders en leerling
- Laaggeletterdheid opsporen bij ouders

Nieuwe inzichten leesonderwijs 1

Leesvaardigheid is niet afhankelijk van intelligentie

95 % van de baso-leerlingen en
85 % van de sbo-leerlingen kunnen de school functioneel geletterd verlaten

Nieuwe inzichten leesonderwijs 2

Zwakke lezer heeft (veel) meer herhaling nodig

Automatisering door herhaling:

- gemiddelde lezer: 4 x een woord lezen = woord direct herkennen
- zwakke lezer: 5 x 4 x een woord lezen = 20 x woord lezen = woord direct herkennen

Nb. Niet oefenen op woordniveau, maar oefenen op tekstniveau

Nieuwe inzichten leesonderwijs 3

Zwakke lezer heeft (veel) meer tijd nodig

Veel lezen

Leeskilometers maken

- Groep 1-2: 300 minuten per week
- Groep 3: 350 min per week
- Groep 4-8 :180 minuten per week
- Extra leestijd zwakke lezers: 4x15 min per week
- V(MB)O: ?

Nieuwe inzichten leesonderwijs 4

Belang lezen voor woordenschat en leesvaardigheid:

- buiten school minder dan 5 minuten per week lezen: 21.000 woorden
- 10 minuten per dag lezen: 622.000 woorden
- 15 minuten per dag lezen: 1.146.000 woorden
- > uur per dag lezen: > 4.358.000 woorden

Nieuwe inzichten leesonderwijs 5

Handelingsgericht werken is: doelgericht werken

Hoge doelen stellen op leerlingniveau (Houtveen, 2007)

- Groep 1 / 2: 15 letters kennen; voldoende op fonemisch-analyse toets
- Groep 3: AVI 2 instructieniveau (SBO)/beheersingsniveau (BO)
- Groep 4 - 8: groep 4 AVI 5; groep 5 AVI 9; onderhouden t/m groep 8 (BO)
- SBO: 2 AVI beheersingsniveaus per jaar

Nieuwe inzichten leesonderwijs 6

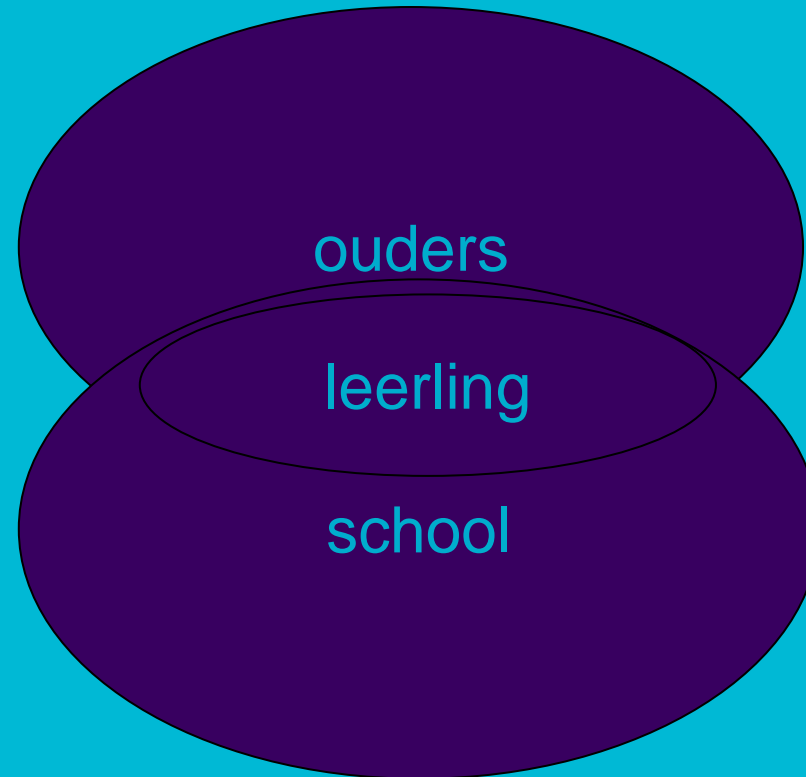
Handelingsgericht werken is: monitoren op groeps- en schoolniveau

- groepsdoelen toetsen (volgens protocol leesproblemen en dyslexie)
- Groepsoverzichten analyseren
- Groepsplan opstellen
- Interventies in groep door leraar

Nieuwe inzichten (lees)onderwijs 7

Handelingsgericht werken:
samenwerken leraar, leerling, ouders cruciaal

Nieuwe inzichten leesonderwijs 8

Op tijd beginnen in groep 3 (voor 7e jaar) met formeel leesonderwijs

Groep 1 / 2: niet laten 'rijpen'

maar rijke taal-leesomgeving

met interactief taalonderwijs

voor álle kleuters

met routines en ankers en

letters, cijfers en woorden in beeld.

Motivatie bij leren lezen

Onderzoek van Diepen (2007)

Plezier:

Lezen is een zichzelf versterkend proces dat begint met plezier.

beginnen met lezen
door het lezen gaat het steeds
gemakkelijker.
plezier neemt toe
daarmee weer de vaardigheid enz.

Ouders en leraren kunnen dit proces in gang zetten.

Nieuwe inzichten leesonderwijs 9

Mogen lezen wat je wilt lezen
verhoogt plezier, motivatie en vaardigheid 1

hoogste instructieniveau of hoger
op belevingsniveau leerling

genres lezen: fictie, non fictie,
poëzie, tijdschriften, kranten

Nieuwe inzichten leesonderwijs 9

Mogen lezen wat je wilt lezen
verhoogt plezier, motivatie en vaardigheid 2

Gekozen leesstof is technisch te moeilijk?

→ compenseren :

- hardop lezen met ondersteuning duo-maatje, tutor
- lezen met digitale software

Leescirkel van Chambers

‘lezers worden gemaakt door lezers’

KIEZEN

(aanbod, beschikbaarheid, toegankelijkheid, presentatie)

**DE HELPENDE
VOLWASSENE/
Leraar, ouder**

LEZEN

(tijd om te lezen,
voorgelezen worden,
voor jezelf lezen)

REAGEREN

(het formele gesprek,
boekenpraatjes,
logboekje)

Nieuwe inzichten leesonderwijs 10

Blijven lezen: lezen vraagt onderhoud

1. Thuis lezen
2. Bovenbouw basisschool
3. Voortgezet onderwijs
4. In de (zomer)vakantie
5. Beroepsopleiding
6. Loopbaan

www.lezen.nl

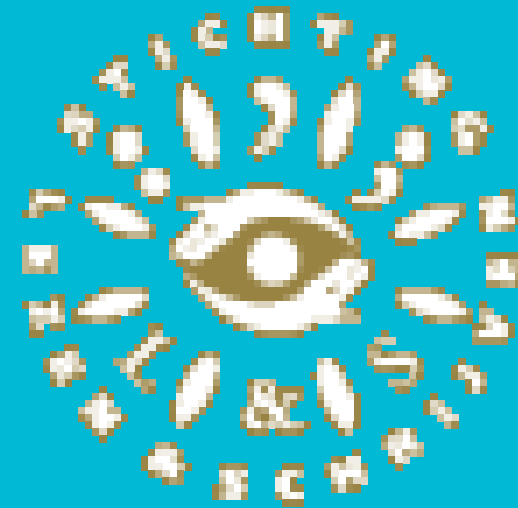
Op slot

Heel de wereld zit vol letters
maar het slot ervan zit dicht

'k Zou het open willen breken
of open willen zagen
maar het slot is veel te sterk

Ik zou het iemand willen vragen
maar dan verraad ik mijn geheim

Hoe kan ik het slot ooit open krijgen
en net als ieder ander zijn

Joanne Hoekstra (14) leerling Gomares College, Zuidhorn

NOT 29-1-2009 Lucie Spreij Expertisecentrum Onderwijsleerproblemen SvO

Oplossingsgerichte benadering

“Als ik op een probleem focus, neemt het probleem toe;
als ik op het antwoord focus, neemt het antwoord toe.”

Uit: *De kracht van oplossingen*, De Jong & Berg

Wat is uw ambitie in 2011?

- Hoeveel laaggeletterde ouders kunt u opsporen?
- In welke situaties werkt u samen met ouders en leerling zelf?
- ??? % functioneel geletterde schoolverlaters?

Meer weten?

Maatwerk:

- Opleidingen: lees- en dyslexiespecialist
- Cursus Digitaal verhaal (Bouwsteen MasterSEN)
- Begeleiding en coaching: LIST, Taalbeleidstrajecten
- Onderzoek dyslexie
- Conferentie "Lezen in beeld":
21 april Reehorst, Ede

Contact

Lucie Spreij

**docent/orthopedagoog NVO-generalist
Expertisecentrum Onderwijsleerproblemen
Praktijk voor Onderzoek en Begeleiding
Seminarium voor Orthopedagogiek**

Hogeschool Utrecht

Bezoekadres: Euclideslaan 251, 3584 BV Utrecht

M. 06-12971412 | T. 030- 254 73 99

lucie.spreij@hu.nl

www.seminarium.nl